

Wat zijn de modellen van morgen?

‘Universiteiten van de toekomst moeten *liberal arts* programma’s opzetten. Daar experimenteren jullie in Nederland nu mee. Schotland, Zuid-Korea en de Verenigde Staten hebben ze ook, maar moeten vechten om ze te behouden. Het zorgt voor een gezonde debatcultuur op universiteiten. Het systeem waarbinnen je één onderwerp bestudeert beperkt studenten. Wie moet kiezen tussen alle filosofie of geen filosofie, kiest toch snel geen filosofie. Meer aandacht voor kritisch denken op school zou goed zijn. Net als meer onderwijs in verschillende culturen en de geschiedenis van minderheden. Sinds de jaren tachtig geven we zulk onderwijs in de Verenigde Staten en kinderen hebben tegenwoordig een beter begrip van verschillende culturen.’

Uw nieuwste boek *The New Religious Intolerance* gaat over spanningen tussen verschillende culturen. Welke oplossingen staat u voor?

‘We moeten werken aan een helder besef van onze politieke vrijheden. Ik beschrijf een striptease-danseres die vlakbij de plaats werkte waar de veelbesproken Ground Zero-moskee gebouwd zou worden. Toen ze gevraagd werd naar haar mening zei ze: “It’s freedom of religion, you know.” Ik weet niet of ze hoog- of laagopgeleid was, maar ze begreep het Amerikaanse besef van vrijheid. Ook moeten we introspectief zijn. Als je vindt dat een boerka vrouwen onderdrukt, dan moet je ook naar jezelf kijken. Plastische chirurgie, reclames, hoge hakken. Als je een lijst samenstelt zie je dat het graduele verschillen zijn. En het belangrijkste is ontwikkeling. We moeten onszelf onderwijzen

Coen Brummer is historicus en werkt voor de Tweede Kamerfractie van D66. Daarnaast studeert hij geschiedenis en filosofie van de natuurwetenschappen.

Martha Nussbaum is hoogleraar recht en ethiek aan de universiteit van Chicago. Haar boek *Mogelijkheden* *scheppen. Een nieuwe benadering van de menselijke ontwikkeling* verscheen in maart bij uitgeverij Ambo.

over de levens van mensen die anders zijn dan wij. Als kind las ik kinderboeken over de quakers en andere minderheden. Zo leerde ik over kinderen als ik, die opgroeiden in andere culturen.’

Wat zou u zeggen tegen de mensen die met minder enthousiasme naar immigratie kijken? Hun zorgen verdwijnen niet als je zegt dat ze boeken over minderheden moeten lezen.

‘Het eerste wat je moet doen is de verkeerde informatie wegnemen. Ze moeten een beter beeld krijgen van dat wat hun angst inboezemt. De meeste Amerikanen denken dat alle moslims Arabieren zijn, terwijl het grootste moslimland Indonesië is.

Je moet je afvragen wat de echte bedreiging van onze veiligheid is. Een goed voorbeeld van symbolische angst is het referendum over minaretten in Zwitserland. Er zijn nauwelijks minaretten in Zwitserland, dus het gaat om iets dat meer complex is: een bevolking die niet groeit en gastarbeiders importeert. Een bevolking die haar homogeniteit verliest. Dan is het gemakkelijker om te zeggen dat minaretten het probleem zijn. Want dat is op te lossen. Het echte probleem is dat Europa een krimpende bevolking heeft en als dat niet verandert heeft Europa migranten nodig. De Verenigde Staten zijn altijd een immigrantenland geweest, dus we hebben altijd een zeker besef gehad dat die heterogeniteit erbij hoort. Europa moet beseffen dat culturele homogeniteit niet de toekomst is. Dus zullen ze eenheid moeten vinden in iets anders. Misschien in politieke idealen.’

Verhoeven Koolmees

Lekker druk!

Nu Rocus, mijn vijf maanden oude zoon, weer stil op bed ligt en ik eerder dan verwacht weg kon uit de Tweede Kamer omdat er een debat uitviel, kan ik nog even snel deze column afmaken voor het slapen gaan. Gezien het thema is het wel erg toepasselijk om juist voor dit nummer een column te schrijven. Want druk is het zeker. Maanden geleden heb ik toegezegd om voor *Idee* een column te schrijven. Dat ging namelijk best lukken. Natuurlijk was het wel druk, met de Eurocrisis, de nieuwe CPB-cijfers, de D66-tegenbegroting, ons eigen onderzoek naar het belang van de euro en het pensioenakkoord, maar nog tijd genoeg om een column te schrijven. Dacht ik. Inmiddels is de toch al volle agenda aangevuld met campagneactiviteiten. Rutte, Wilders en Verhagen hebben een stapje opzij gezet om meer ruimte te maken voor de agenda van D66. En dat is natuurlijk prima en zeer vriendelijk van ze. Maar dat heeft weinig ruimte overgelaten in mijn eigen agenda.

De afgelopen twee jaar op het Binnenhof waren sowieso al een achtbaan van gebeurtenissen. Maar de onderhandelingen voor het begrotingsakkoord en de voorbereidingen voor het schrijven van het conceptverkiezingsprogramma voegden nieuwe loopings en kurkentrekkers toe aan deze rit.

En wie weet wat er nog komt? Verkiezingen, Prinsjesdag in ieder geval, en misschien zelfs coalitieonderhandelingen in de herfst. Voorlopig ben ik er dus – gelukkig – nog niet vanaf. Want als je energie haalt uit je werk, dan maakt het niet uit. Dan is het ‘lekker’ druk. Dan is hard werken niet vervelend, maar juist heel stimulerend. Helaas komt dit beeld zelden terug in de debatten die ik de afgelopen twee jaar heb gevoerd over bijvoorbeeld de AOW-leeftijd, de 40-urige werkweek of over het ontslagrecht. De ondertoon bij die debatten van zogenoemde ‘sociale partijen’ is dat werken eigenlijk heel vervelend is en dat we er alles aan moeten doen om zo snel mogelijk te stoppen met werken.

Ik ben altijd verbaasd over deze ondertoon. Want werken zou toch juist sociaal, uitdagend en stimulerend moeten zijn? Helaas is dit voor veel mensen in de praktijk nog niet het geval. Een van de belangrijkste uitdagingen voor de komende jaren is dan ook om er voor te zorgen dat de juiste persoon bij de juiste baan terecht komt. Dat betekent dat we niet mensen snel moeten afschrijven en wegstoppen, maar juist moeten investeren in inzetbaarheid. Daar ligt een grote uitdaging voor D66 om dit de komende jaren voor elkaar te krijgen. En daar werk ik graag aan mee.

Maar binnenkort eerst een weekje vakantie. Voor de verkiezingen er nog even tussenuit. Met mijn gezin naar Ameland, al ontkom je er niet aan dat het huisje wifi moet hebben, want je weet nooit wat er nu waar gaat gebeuren in Spanje, Griekenland of Cyprus. En na mijn vakantie zal het vast en zeker weer lekker druk gaan worden.

Wouter Koolmees is Tweede Kamerlid van D66. Hij wisselt deze column af met collega-parlementariër Kees Verhoeven.